

Βιβλιοθήκη

ΓΙΩΡΓΟΥ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΟΙ "ΠΑΡΟΙΚΟΙ,, ΤΗΣ ΣΚΟΠΕΛΟΥ (1829)
ΠΟΥ ΚΑΤΑΓΟΝΤΑΝ ΑΠΟ ΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ 31 - 32 τεύχους
1977, « Χρονικῶν Χαλκιδικῆς »

Τ
24956094954
Ο

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1978

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

32395

GRVER-01181

✓

ΓΙΩΡΓΟΥ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΟΙ "ΠΑΡΟΙΚΟΙ,, ΤΗΣ ΣΚΟΠΕΛΟΥ (1829)
ΠΟΥ ΚΑΤΑΓΟΝΤΑΝ ΑΠΟ ΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ 31 - 32 τεύχους
1977, « Χρονικῶν Χαλκιδικῆς »

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1978

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΩΡΕΑ
Ε. Χ. ΚΙΟΥΤΙ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Αριθμός Εισαγωγής: 32395

Ημερ/νία Εισαγωγής: 19-8-78

Ταξινομικός Αριθμός: 325.24956094954

ΤΙΣΒ

ΠΛ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΟΙ «ΠΑΡΟΙΚΟΙ» ΤΗΣ ΣΚΟΠΕΛΟΥ (1829) ΠΟΥ ΚΑΤΑΓΟΝΤΑΝ ΑΠΟ ΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

Ι. ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Μετά την κατάπνιξη (1822) της επανάστασης της Χαλκιδικής¹, πολλοί αγωνιστές της κατέφυγαν στην υπόλοιπη μαχόμενη Ελλάδα, όπου (άφου πολέμησαν ήρωικά) και εγκαταστάθηκαν, μαζί με άλλους Μακεδόνες².

Μεγάλο μέρος, των προσφύγων αγωνιστών, δρέθηκε στη Στερεά Ελλάδα, αλλά κυρίως στα νησιά, και ιδιαίτερα στην Εύβοια και στις Βόρειες Σποράδες³.

1. Βλ., για την επανάσταση στη Χαλκιδική, 'Ιωάννου Π. Μαμαλάκη: α) 'Η επανάσταση στη Χαλκιδική το 1821, Θεσσαλονίκη 1962, β) Τα μαρτύρια των άγιορειτών επί Μεχμέτ 'Εμίν 'Αβδουλάχ Πασά, Δ.Ι.Ε.Ε.Ε. 17 (1963-1964) 39-153 και γ) Νέα στοιχεία, σχετικά με την επανάστασιν της Χαλκιδικής το 1821, Δ.Ι.Ε.Ε.Ε., 14 (1960) 406-549, Γ. 'Αλεξάνδρου Λαυριώτου (Λαζαρίδου), 'Εγγραφα 'Αγίου Όρους της μεγάλης ελληνικής 'Επανάστασεως 1821-1832 [τόμος 1ος], 'Αθήναι 1966, και Τò 'Άγιον Όρος μετά την 'Οθωμανικήν κατάρκτησιν, Ε.Ε.Β.Σ. 32 (1963) 113-261, 'Αποστόλου Βακαλοπούλου, 'Ιστορία της Μακεδονίας, 1355-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σελ. 551 κ.έ. και 559 κ.έ. και 'Ιστορία της 'Ελληνικής 'Επανάστασεως τοῦ 1821, 'Αθήναι 1971, σελ. 107 κ.έ., 'Ιωάννου Βασδραβέλλη, Οἱ Μακεδόνες κατά την επανάστασιν τοῦ 1821, ἔκδ. 3η, Θεσσαλονίκη 1967, σελ. 121 κ.έ., Βασιλείου Στεφ. Παπαστεφάνου, 'Ο 'Εμμανουήλ Παπᾶς καὶ ἡ επανάστασις ἐν Χαλκιδικῇ κατὰ τὸ 1821, 'Αθήναι 1970, Παναγιώτου Γ. Στάμου, 'Η ἡρωϊκὴ Κασσάνδρα ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, 'Αθήναι 1961, σελ. 48 κ.έ. καὶ Δημητρίου Δ. Ζάγκλη, Χαλκιδική, Θεσσαλονίκη 1956, σελ. 181-211. Βλ. ἀκόμη καὶ τὸ ἄρθρο τοῦ καθηγητῆ Βασ. Σφυρόερα, στήν 'Ιστορία τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Εθνους», τόμος 12ος, 'Αθήναι 1976, σελ. 188-189 (πρὸβλ. καὶ σελ. 163-165).

2. Βλ. 'Αποστόλου Ε. Βακαλοπούλου, Πρόσφυγες καὶ προσφυγικὸν ζήτημα κατὰ την επανάστασιν τοῦ 1821, Θεσσαλονίκη 1939, καὶ ὅπου πὸ πάνω, σελ. 519-616. Πρὸβλ. 'Εμμ. Πρωτοψάλτου, Πρόσφυγες κατὰ την 'Ελληνικὴν 'Επανάστασιν, «Νέα 'Εστία» 44 (1948), 1154-1157, 1237-1241 καὶ 1298-1303, 'Ιωάννου Βασδραβέλλη, ὅπου πὸ πάνω, σελ. 208-240, Γεωργίου Χ. Χιονίδη, 'Η ἐκστρατία καὶ ἡ επανάστασις εἰς τὸν Όλυμπον κατὰ τὰ ἔτη 1821-1822 (μετὰ ἀνεκδότων ἐγγράφων καὶ νέων στοιχείων περὶ τῶν Λαζαίων καὶ τοῦ Διαμαντῆ Νικολάου Όλυμπίου), Θεσσαλονίκη 1975, σελ. 40 κ.έ.

3. Βλ. 'Αποστόλου Βακαλοπούλου, Πρόσφυγες..., σελ. 21-23,

Είναι απαραίτητη μιὰ προσεκτική μελέτη γιὰ τὴν πολὺπλευρη ἔρευνα τοῦ θέματος, δηλαδὴ γιὰ τὸν σημερινὸ ἐντοπισμὸ τῶν Χαλκιδικιωτῶν στὰ διάφορα διαμερίσματα τῆς Ἑλλάδος. Μιὰ παρόμοια προσπάθεια, θὰ πρέπει νὰ στηριχθῇ στὰ (ἀνέκδοτα καὶ ἐκδομένα) ἀρχεῖα, ποὺ διασώθηκαν, στὴν παράδοση, στὴ σύγκριση τῶν ἐπιθέτων, ἀκόμη δὲ καὶ τῶν βαφτιστικῶν, κλπ.

Στὴ διάρκεια τῶν ἱστοριοδιφικῶν ἐρευνῶν μου, ἐρῆκα, στὸ «Ἀρχεῖον Φιλήμονος», ποὺ φυλάγεται στὸ «Ἀρχεῖον ἀγωνιστῶν» τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος (Ἀθηνῶν), ἕναν κατάλογο (α/α 8684 ἢ 5043), ποὺ παρουσιάζει πολὺ ἐνδιαφέρον. Στὶς 19 γραμμένες σελίδες του, δημοσιεύεται «Κατάλογος τῶν παροίκων τῆς Νήσου Σκοπέλου 1829 : τῇ : 2 ἀπριλίου ἐν Σκοπέλῳ».

Διαιρεῖται σὲ ἑπτὰ στήλες, ὅπου μνημονεύονται: Τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμο. Ἡ πατρίδα. Τὸ ἐπάγγελμα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτόμων. Οἱ ἀρσενικοὶ καὶ οἱ γυναῖκες καὶ τέλος ὑπάρχει ἡ στήλη τῶν παρατηρήσεων.

Ὁ κατάλογος περιέχει τὰ στοιχεῖα 545 οἰκογενειῶν, ποὺ ἀποτελοῦνταν ἀπὸ 2541 ἄτομα, καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ 1284 ἀρσενικοὺς καὶ ἀπὸ 1257 γυναῖκες καὶ κορίτσια.

Τὰ στοιχεῖα γιὰ τοὺς «παροίκους» δημοσιεύονται ἀνακατωμένα. Διὰ λέξα ὅσους κατάγονταν ἀπὸ τὴ Χαλκιδική. Τοὺς κατὰταξα σύμφωνα μὲ τὴν κοινή, ἰδιαίτερη πατρίδα τους καὶ τοὺς ἔβαλα σὲ ἀλφαβητική σειρά, ὥστε νὰ βρίσκονται πιὸ εὐκόλα ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερόμενους ἀπογόνους τους, οἱ ὅποιοι θὰ ἀνακαλύψουν ἔτσι τὴν ἀρχὴ γιὰ νὰ ἀναζητήσουν τοὺς προγόνους τους, ὅπου βέβαια τοῦτο εἶναι δυνατό, γιὰτὶ συχνά εἶναι δύσκολα, μιὰ καὶ περισσότεροι Ἕλληνες εἶχαν τὰ ἴδια ὀνόματα καὶ πατρώνυμα, ἀφοῦ, μέχρι καὶ τὸν 19ον αἰῶνα, δὲν ὑπῆρχαν, στὸν κανόνα, ἐπώνυμα, ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες διακρίνονταν

24 - 28, 32 - 46 καὶ 106 - 109, Ἰωάννου Ν. Φραγκούλα, Ἀγωνισταὶ τοῦ 1821 ἐκ τῆς νήσου Σκοπέλου, «Ἀρχεῖον Θεσσαλικῶν μελετῶν» 3 (1974) 75 - 115, Ἀθαν. Ε. Καραθανάσης, Τὸ βιβλίον τοῦ δημοσίου μνήμονος Σκοπέλου, πέντε ἔγγραφα ἀπὸ τὴ Σκόπελο (1831), «Ἀρχεῖον Θεσσαλικῶν Μελετῶν» 4 (1976) 109 - 119, τοῦ Ἰδίου, Μακεδονικά στὸ βιβλίον τοῦ δημοσίου μνήμονος Σκοπέλου, τοῦ ἔτους 1831, «Μακεδονικά» 14 (1974) 403 - 405, Δημοσθ. Ν. Ναστούλη, Σκόπελος, ἡ ἀρχαία Πεπάρηθος, Ἀθῆναι 1950, σ. 50 - 70, Ἀδαμ. Α. Σάμψων, Ἡ νήσος Σκόπελος, Ἀθῆναι 1968, σ. 200, 204 - 210, 215, 217 καὶ 221, Τρύφωνος Ε. Εὐαγγελίδου, Ἡ νήσος Σκιάθος καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νησίδες, Ἀθῆναι 1913, σ. 86 - 87 καὶ 94 - 139 καὶ Γ. Κορδάτου, Ἱστορία τῆς ἐπαρχίας Βόλου καὶ Ἀγιάς, Ἀθῆναι 1960, σ. 698 κ.ἐ. καὶ 778 κ.ἐ. Βλ. τελευταία τὴ μελέτη τοῦ Ἀθανασίου Καραθανάση «Μακεδονικά Σύμμικτα» στὸ περιοδικὸ «Μακεδονικά» 17/1977 σ. 55 κ.ἐ. καὶ ἰδιαίτερα τὸ τμήμα τῆς μετὰ τίτλο «3. Κασσανδρινοὶ καὶ ἄλλοι Μακεδόνες στὴ Σκόπελο (1831)», σ. 69 - 83,

ἀπὸ τὰ βαφτιστικά τους, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὰ βαφτιστικά τοῦ πατέρα τους, ποὺ δίδονταν στὴ γενική (π.χ. τοῦ Δημητρίου, τοῦ Ἀγγελου κ.ο.κ).

Γιὰ μερικοὺς ἀγωνιστὲς εἶναι δυνατὸ νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία ἂν πραγματικὰ κατάγονταν ἀπὸ τὴ Χαλκιδική, γιατί τὸ ὄνομα τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας τους συναντιέται καὶ σὲ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος (Καψόχωρα, Λιβάδι καὶ Συκιά).

Στὸν κατάλογο, ποὺ δημοσιεύω, διόρθωσα σιωπηρὰ τὰ ὀρθογραφικά λάθη τοῦ γραφέα, ὁ ὁποῖος ἔγραψε τὸ ἴδιο τοπωνύμιο μὲ διάφορους τύπους (ὅπως, π.χ., Βάβδος καὶ Βάβδα, Μαντεμοχώρια, ματέμια καὶ Μαντέμια, Πολύγειρος, Πολύγηρος), ὅπως καὶ τὰ βαφτιστικά τοῦ καταλογραφούμενου ἢ τοῦ πατέρα του ποὺ συχνά τὰ ἄφησα, ὅπως ἔχουν, γιατί πιστεύω ὅτι ἴσως τοῦτο νὰ εἶναι χρήσιμο γιὰ τοὺς γλωσσολόγους.

II. Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Ὁ κατάλογος τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Χαλκιδικῆς, ποὺ ἔμεναν (στὰ 1829) στὴ Σκόπελο, ἔχει ὡς ἑξῆς, μὲ τὴν ἀλφαθητική σειρά τῶν ἰδιαίτερων πατρίδων τους καὶ τῶν ὀνομάτων καὶ πατρωνύμων τους:

ΕΠΩΝΥΜΟ — ΟΝΟΜΑ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΨΥΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Α. "Αγιον" Όρος					
1. Στέφανος	ιερομόναχος	9	9		
Β. Βάβδος					
2. Βαβδινός Γεώργιος	στρατιώτης	2	1	1	
3. Βαβδινός Στέργιος	στρατιώτης	7	5	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον
4. Δημητρίου Στεργιανός	στρατιώτης	6	4	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον
5. Κύρκου Ἀργύρης	στρατιώτης	3	1	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον
Γ. Γαλάτιστα					
6. Βενιαμὶν μοναχός	ἐργάτης	3	3		
7. Γαλατζίανιος Δῆμος	ἐργάτης	5	2	3	
8. Μαχαίρας Γιαννάκης	στρατιώτης	4	2	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον
9. Παπᾶ Θαλάσσιος	ἱερεὺς	4	2	2	
Δ. Ἐπανομῆ					
10. Ἀποστολάρας Μιχαήλ	στρατιώτης	3	1	2	
11. Γαρόφαλος	ἐργάτης	3	2	1	
12. Καραμπατζοῦδη Θεοχάρης	ἐργάτης	3	2	1	
13. Σταμούδη Ἀντώνιος	στρατιώτης	10	5	5	Εἰς τὸ στρατόπεδον
14. Στεργιανοῦ γυνὴ Χήρα		3	2	1	
Ε. Ἱερισσός					
15. Ἱερισσιώτης Ἰωάννης	στρατιώτης	3	2	1	Εἰς τὸ στρατόπεδον
16. Καραθανάσης	γεωργός	3	1	2	
17. Νικολάου Γαρόφαλος	ἐμπορὸς	4	2	2	

ΣΤ. Κασσάνδρα

18. Ἀγαδούδη Ρήγας	5	3	2		
19. Ἀγαδούδη Στέργιος	3	1	2		
20. Ἀγγελου Γεώργης	4	2	2		
21. Ἀγγελου γυνή χήρα	4	2	2		
22. Ἀγγελου Κωνσταντίνος	5	2	3		Ὁμοῦ
23. Ἀγιομαμίτης Δημητράκης	7	5	2		
24. Ἀδάμ Γεώργιος	4	2	2		
25. Ἀθανάση Βασιλικός	3	1	2		
26. Ἀθανασίου Γεώργης	6	3	3		
27. Ἀναγνώστης	9	3	6		
28. Ἀναστασίου Ἰωάννης	3	1	2		
29. Ἀντρονούδη γυνή χήρα Κωνσταντία	4	1	3		
30. Βαγγέλη χήρα Οὐρανία	3	2	1		
31. Βασιλικὸς Γεώργης	4	3	1		
32. Βρασιανὸς Δημήτριος	5	3	2		Εἰς τὸ στρατόπεδον
33. Βρασιχιώτης Στέργιος	3	2	1		Εἰς τὸ στρατόπεδον
34. Γεωργίου Αὐγερινός	6	2	4		
35. Γεωργίου Πασχάλης	4	2	2		
36. Γαβριουλου κόρη χήρα	3	1	2		
37. Γεροδήμου Τριαντάφυλλος	3	2	1		Εἰς Κασσάνδραν
38. Γεωργίου Πανταζῆς	2	2			
39. Γρακίνας Ἰωάννης	3	1	2		
40. Δεσποτόπουλος Γιαννιὸς	2	2			
41. Δημητρίου Γεώργιος	3	1	2		
42. Δημητρίου Νικόλαος	16	6	10		
43. Εὐαγγέλη Γεώργης	4	1	3		

44. Ζαγοριανὸς Γεώργης	ἐργάτης	4	2	2	2
45. Ζαφείρη Χριστόδουλος	ἐμπορος	3	2	2	1
46. Θανάση Πανταζῆς	στρατιώτης (:)	3	2	2	1
47. Θεοχάρη γυνὴ χήρα		4	1	1	3
48. Ἰωάννου Πανταζῆς	ἐμπορος	4	2	2	2
49. Ἰωάννου Τριαντάφυλλος	ναύτης	4	2	2	2
50. Ἰωσήφ Μοναχὸς	πνευματικὸς	1	1	1	
51. Καραδασίλης Χρίστος	ναύτης	7	4	3	
52. Καραγεώργης	ναύτης	2	1	1	
53. Κασσανδριανὸς Γῶγος	ἐργάτης	2	1	1	
54. Κασσανδριανὸς Δημήτριος	ἐργάτης	3	2	1	
55. Κασσανδριανὸς Χριστόδουλος	ἐμπορος	6	1	5	
56. Κατζάνη Βασιλικὸς	στρατιώτης	14	6	8	Εἰς Κασσάνδραν
57. Κοντζᾶ Ἰωάννης	ναύτης	4	1	3	
58. Κοντογιώργη Γιάννης	στρατιώτης	4	3	1	Εἰς τὸ στρατόπεδον
59. Κοτζᾶ Ἰωάννης	ναύτης	5	2	3	
60. Κυρίτση Ἀλέξης	ἐμπορος	6	2	4	
61. Κυρίτση Γεωργάκης	ἐμπορος	3	1	2	
62. Κυρίτσης Γεώργιος	ἐμπορος	4	2	2	
63. Κωνσταντίνου Χριστόδουλος	ἐμπορος	7	3	4	
64. Λαγοῦ Χρυσάφης	στρατιώτης	8	5	3	Ὀμοῦ
65. Μαρτίνης Θανάσης	ἐμπορος	7	4	3	
66. Ματζάτζος Ἀναγνώστης	ναύτης	11	6	5	
67. Μελισσᾶ Κωνσταντῆς	ναύτης	5	1	4	
68. Μηλιά χήρα γυνή		3	1	2	
69. Μιγάλη Ἀθανάσιος	ναύτης	6	3	3	
70. Μουλογιαννοῦ Βαγγιέλης	ναύτης	3	2	1	
71. Νικολάου Γιάννης	στρατιώτης	4	3	1	Ὁ εἰς εἰς τὸ στρατό- πεδον

72. Νικολάου Στέργιος	ἐμπορος	4	1	3	Ὅμοῦ
73. Νικολάου Στάθης	ἐργάτης	3	1	2	
74. Εἰάνθου Ἀνθίτσα γυνὴ χήρα		3	1	2	
75. Εὐλικὸς Κώστας	ἐργάτης	5	2	3	
76. Παῖδα Ρήγας	ναύτης	3	1	2	
77. Παναγιώτου Νικόλαος	στρατιώτης	3	1	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον
78. Παναγιώτου Χρήστος	ἐμπορος	4	1	3	
79. Παναζῆ Γεώργιος	ἐμπορος	7	4	3	
80. Παντελῆ Παναζῆς	ἐμπορος	2	1	1	
81. Παπᾶ Δημητρίου Γεώργιος	ναύτης	4	1	3	
82. Παπᾶ Νικόλαος	ἱερεὺς	5	4	1	Εἰς τὸ στρατόπεδον
83. Παπᾶ Χαρίτων	ἱερεὺς	7	4	3	
84. Παπᾶ Ἀγγελῆ Κυπαρίσσης	στρατιώτης	4	2	2	
85. Παραθωρᾶ Ἰωάννης	ἐμπορος	5	2	3	
86. Παραθωρᾶς Δημητράκης	ἐμπορος	7	5	2	
87. Παραθωρᾶς Ρήγας	ἐμπορος	2	2		Ὁ εἰς εἰς τὸ στρατόπεδον Εἰς τὸ στρατόπεδον
88. Πορταρινὸς Βασίλης	ἐμπορος	2	1	1	
89. Σαραφισανὸς Στάμος	ἐργάτης	3	1	2	
90. Σκιώτης (;) Γεώργιος	ἐργάτης	3	1	2	
91. Ταλιανὸς Μιχαλάκης	ναύτης	4	2	2	
92. Ταμπούρλου γυνή, χήρα Γεωργίου		6	3	3	Εἰς τὸ στρατόπεδον
93. Τζατζαρώνης Ἰωάννης	στρατιώτης	6	2	4	
94. Τζατζαρώνης Γεώργιος	στρατιώτης	5	1	4	
95. Τραμουντάνη Γιαννὶς	ναύτης	4	2	2	
96. Τριαντάφυλλος ἱερεὺς	ἱερεὺς	4	1	3	
97. Φίλιππα Παναγιώτης	ναύτης	5	3	2	Εἰς Κασσάνδραν
98. Χαντζῆ Χριστόδουλος	ἐργάτης	5	2	3	
99. Χημευτοῦ Ἀναστάσης	στρατιώτης	14	6	8	

100. Χήμου Χριστόδουλος	νάυτης	6	3	3	Εἰς τὸ στρατόπεδον	
101. Χηριτζούδης Νικόλαος	νάυτης	2	1	1		
102. Χίμος Μιχάλης	νάυτης	4	2	2		
103. Χριστόδουλος	ἐργάτης	2	1	1		
104. Χριστοδούλου Γεώργιος	στρατιώτης	4	2	2		
105. Χριστοδούλου Γιώργης	ἐργάτης	6	4	2		
106. Χριστοδούλου Στάθης	ἐργάτης	3	2	1		
107. Ψαθᾶ Δημητράκης	νάυτης	4	2	2		
108. Ψαῖ Γαυνάκης	στρατιώτης	4	1	3		
Ζ. Καψόχωρα						
109. Παπᾶ Παναγιώτης	νάυτης	5	2	3	Εἰς τὸ στρατόπεδον	
Η. Λιβάδι						
110. Ἀγγελῆ Μαργαρίτης	ἐργάτης	5	2	3		
111. Ἀγγελῆ Στέργιος	ἐργάτης	3	2	1		
112. Ἰωάννου (;) Στρατῆς	ἐργάτης	4	2	2		
113. Κανάκη Νικόλαος	ἐργάτης	7	3	4		
114. Μανόλη Ἀθανάσης	στρατιώτης	3	1	2		
Εἰς τὸ στρατόπεδον Ταλάντι						
115. Νικολάου Ἡλίας	στρατιώτης	4	2	2		
116. Στέργιου Θεοδόσιος	ἐμπορος	4	2	2		
117. Τρατούδη Πασχάλης	ἐργάτης	5	2	3	Θ. Μαυδεμοχώρια	
118. Ἀγγελῆ Θανάσης	ἐργάτης	7	4	3		
119. Ἀγγέλου Θεόδωρος	στρατιώτης	3	2	1		
120. Ἀδάμη Κωνσταντῖνος	ἐμπορος	3	1	2		

121.	Ἀθανάσινα χήρα γυνή	ἔμπορος	4	4	3	Εἰς τὸ στρατόπεδον
122.	Ἀθανασίου Ἰωάννης	χιλίαςχος	5	2	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον
123.	Ἀποστολάρας	στρατιώτης	5	3	1	
124.	Ἀργύρη Δημήτριος	ἔμπορος	3	2	3	
125.	Βασιλείου Ἀναστάσης	ἔμπορος	6	3	2	
126.	Γαλαρινιώτης Δημήτριος	ἔμπορος	3	1	2	
127.	Γεωργίου Παῦλος	στρατιώτης	4	2	2	
128.	Δημητρίου Βασίλειος	ἐργάτης	3	1	2	
129.	Δημητρίου Διαμαντῆς	ἔμπορος	3	2	1	
130.	Δημητρίου Κωνσταντῆς	ἔμπορος	5	3	2	
131.	Δημητρίου Κώστας	ἐργάτης	4	2	2	
132.	Δούκα Ἀποστόλης	ἐργάτης	3	2	1	
133.	Ζαχάρου γυνή χήρα	ἐργάτης	3	2	1	
134.	Θεοδοσίου Ἰωάννης	ἐργάτης	3	1	2	
135.	Καραχάλη Παναγιώτης	στρατιώτης	3	2	1	Εἰς τὸ στρατόπεδον
136.	Καρύδας Ἀἴμιος	ἐργάτης	4	1	3	
137.	Κριμνιώτης Κωνσταντῖνος	στρατιώτης	3	1	2	
138.	Κυπαρίσσινα χήρα γυνή	στρατιώτης	4	1	3	
139.	Κυριάκου Παναγιώτης	στρατιώτης	3	2	1	Ὀμοῦ
140.	Κωνσταντίνου Τριαντάφυλλος	στρατιώτης	5	3	2	
141.	Κώστα Ἀλέξη	στρατιώτης	10	5	5	Ὁ εἰς εἰς τὸ στρατόπεδον
142.	Μόνα Ἰωάννης	ἔμπορος	5	3	2	
143.	Νικολάου Δημήτριος	ἐργάτης	5	2	3	
144.	Οἰκονόμου Χρίστος	ἔμπορος	5	3	2	
145.	Παναγιώτου Δημήτριος	ἔμπορος	2	1	1	
146.	Παναζῆ Γρηγόριος	ἐργάτης	3	2	1	
147.	Παπᾶ Ἀργύρης	ἔμπορος	4	3	1	

148. Παπαδασίλης	ίερεις	8	5	3	
149. Παπαῦ Βασιλείου Ἰωάννης	ἐμπορος	3	1	2	
150. Περιστερίτης Κυπαρίσσης	στρατιώτης	3	1	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον Ταλάντι
151. Περιστερίτης Μανόλης	στρατιώτης	3	1	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον Ταλάντι
152. Πετρονύδη Στέργιος	ἐμπορος	7	5	2	
153. Πιτζάνη Δημήτρης	ἐργάτης	5	5		
154. Σεραφεῖμ	ἐμπορος	1	1		
155. Στεριανοῦ Ἰωάννης	ἐργάτης	3	2	1	
156. Ταμπάκης Δῆμος	ἐργάτης	5	2	3	
157. Τραχανᾶ Ἰωάννης	ἐργάτης	7	4	3	
158. Χαλκιάς Θανάσης	στρατιώτης	7	4	3	Εἰς τὸ στρατόπεδον
159. Χατζῆ Θύμνιου Κωνσταντῖνος	ἐργάτης	7	5	2	
160. Χριστοδούλου Ἰωάννης	ἐργάτης	4	1	3	
I. Παλιούρι					
161. Παλιουργιώτης Γεώργιος	στρατιώτης	3	2	1	
IA. Πολύγυρος					
162. Ἀργύρης Γεώργιος	στρατιώτης	7	4	3	
163. Ἀργύρης	ἐργάτης	6	3	3	
164. Γέρο Γιώργου Χρυσάφης	στρατιώτης	4	2	2	
165. Γεώργιος	ἐμπορος	3	1	2	
166. Γεωργίου Ἀργύρης	ἐμπορος	2	1	1	
167. Γεωργίου Στυριανός	ἐμπορος	4	3	1	
168. Γούναρη Νικόλαος	ἐργάτης	4	1	3	
169. Δήμου Νικόλαος	ναύτης	3	1	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον

170.	Ἰωάννου Μιχάλης	3	2	1	Εἰς τὸ στρατόπεδον ἌΟ εἰς εἰς τὸ στρατόπεδον
171.	Ματαῖας Γεώργης	3	2	1	
172.	Ματούδη Θανάσης	8	4	4	
173.	Μαυρωδὴ Δημήτριος	5	4	1	
174.	Μιχάλη Ἀργύρης	3	2	1	
175.	Πανέλη Θανάσης	5	2	3	
176.	Παπαδασαλείου Γεώργιος	5	2	3	
177.	Παῦλος	3	2	1	
178.	Πολυγερινὸς Γεωργάκης	2	1	1	
179.	Πολυγερινὸς Γεώργιος	3	2	1	
180.	Πολυγερινὸς Γεώργιος	4	3	1	Εἰς τὸ στρατόπεδον
181.	Πολυγερινὸς Χρήστος	3	2	1	
182.	Φωτίου Γεώργιος	5	1	4	

ΙΒ. Στάγειρα

183.	Δημήτριος	3	1	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον
					Εἰς τὸ στρατόπεδον
184.	Ἀγγελος	2	1	1	
185.	Ἀγγελος	4	2	2	
186.	Ἀνδρέα Δημήτριος	5	1	4	
187.	Βαῖνᾶ Ἀποστόλη Στέργιος	3	2	1	
188.	Κωνσταντίνου Γεώργης	7	4	3	
189.	Μουστάκας Στέργιος	4	2	2	
190.	Παπᾶ Σταμάτη Ἰωάννης	6	4	2	
191.	Σκιώτης Ἀγγελος	4	2	2	
192.	Σκιώτης Ἀθανάσιος	3	1	2	
193.	Σκιώτης Βασιλίδης	4	2	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον
194.	Χριστόδουλος	2	1	1	

ΙΓ. Συκιὰ

					Εἰς τὸ στρατόπεδον
					Εἰς τὸ στρατόπεδον
					Εἰς τὸ στρατόπεδον

III. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Από τόν πιό πάνω κατάλογο προκύπτει ότι, από τις 545 οικογένειες τών προσφύγων («παροίκων»), πού βρίσκονταν (1829) στη Σκόπελο, οί 194 οικογένειες κατάγονταν από τή Χαλκιδική. Καί τουτο ἀποκτᾷ μεγαλύτερη σημασία ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψη μας ὅτι ἀπό ὅλη τή Μακεδονία (καί τόν Ὀλυμπο) προέρχονταν συνολικά 232 οικογένειες καί, συνεπῶς, ἀπό τήν υπόλοιπη Μακεδονία καί τόν Ὀλυμπο κατάγονταν (ἂν ἀφαιρέσουμε τίς 194 οικογένειες τών Χαλκιδικιωτῶν) μονάχα 38 οικογένειες ἀγωνιστῶν - παροίκων τῆς Σκοπέλου.

Συγκεκριμένα, οί Χαλκιδικιωτές κατάγονταν ἀπό τίς ἐξῆς ἰδιαίτερες πατρίδες τους:

- α) Ἀπό τὸ Ἅγιο Ὅρος 1 οικογένεια
- β) Ἀπό τὸν Βάβδο 4 οικογένειες
- γ) Ἀπό τή Γαλάτιστα 4 οικογένειες
- δ) Ἀπό τήν Ἐπανομή 5 οικογένειες
- ε) Ἀπό τήν Ἱερισσό 3 οικογένειες
- στ) Ἀπό τήν Κασάνδρα 91 οικογένειες
- ζ) Ἀπό τήν Καφόχωρα 1 οικογένεια
- η) Ἀπό τὸ Λιβάδι 8 οικογένειες
- θ) Ἀπό τὰ Μανδεμοχώρια 43 οικογένειες
- ι) Ἀπό τὸ Παλιούρι 1 οικογένεια
- ια) Ἀπό τὸν Πολύγυρο 21 οικογένειες
- ιβ) Ἀπό τὰ Στάγειρα 1 οικογένεια καί
- ιγ) Ἀπό τή Συκιά 11 οικογένειες

2. Δέν γνωρίζομε τί ἀπόγιναν οί Χαλκιδικιωτές «παρόικοι» τῆς Σκοπέλου, πόσοι, δηλαδή, ἔφυγαν, ὕστερα, σέ ἄλλες περιοχές τῆς ἐλεύθερης πιά πατρίδας ἢ καί ἐπέστρεψαν στήν ἰδιαίτερη πατρίδα τους, ὅπως συνέβηκε μέ λίγους ἄλλους Μακεδόνες. Πάντως, ξέρουμε ὅτι καί στὰ 1831 ὑπῆρχαν Μακεδόνες πρόσφυγες στή Σκόπελο καί στή Σκιάθου⁴.

Ἡ ἐξακρίβωση τῆς τύχης τών «παροίκων», προϋποθέτει διεξοδική ἔρευνα, ἐπὶ τόπου, καί μάλιστα πολὺπλευρη, δηλαδή — ὅπως σημειώθηκε καί στὰ «προλεγόμενα» — τήν ἐξέταση τών τοπωνύμιων, τών ὀνοματεπώνυμων, τῆς προφορικῆς παραδόσεως, τών γλωσσολογικῶν καταλοίπων, τῆς λαογραφικῆς κλη-

4. Βλ. ἐφημερίδα «Ἀπόλλων», τῆς Ἱδρας, φύλλο 47, τῆς 19.8.1831, σελ. 195, ὅπου ἀναφέρεται ἡ λήψη (σὴν Ἱδρα) δύο ἀναφορῶν (Ἰούλιος 1831) ἀπὸ τὴ Σκιάθου καί Σκόπελο, τίς ὁποῖες ὑπογράφουν καί οἱ ἐκεῖ «Παροικοῦντες Θετταλομακεδόνες». Ζητοῦσαν τὴ συγκρότηση Ἑθνικῆς Συνελεύσεως.

ρονομιᾶς, καί, θέβαια, τῶν διασωζόμενων ἐγγράφων. Ἡ ἐργασία αὐτή πρέπει νὰ γίνη ἀπὸ ομάδα ἐρευνητῶν, γιατί, ἀλλιῶτικα, χρειάζεται πολὺς κόπος καὶ χρόνος⁵.

Εἶθε, τὸ μικρὸ τοῦτο μελέτημά μου νὰ ἀποτελέσῃ τὴν ἀφορμὴ καὶ τὸ κέντρισμα γιὰ μιὰ παρόμοια (τόσο χρήσιμη) προσπάθεια...

5. Ἄρχισα μιὰ παρόμοια προσπάθεια καὶ μελέτησα ὁλόκληρο τὸ ἀρχεῖο ἀγωνιστῶν τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος (Ἀθηνῶν). Προῖον αὐτῆς τῆς ἐρευνᾶς μου (ἐκτὸς ἀπ' αὐτὴ τὴ μελέτη καὶ μιὰ σχετικὴ, ἀλλὰ γενικότερη, πὺ δημοσιεύεται στὰ «Μακεδονικά» 17 [1977]) εἶναι ἤδη δύο σχετικὰ δημοσιεύματά μου: Βλ. Γεωργίου Χ. Χιονίδη, Οἱ εἰς τὰ μητρῶα τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 ἀναγραφόμενοι Μακεδόνες, «Μακεδονικά» 12 (1972) 34-64, τοῦ ἴδιου, Ἐγγραφα τῆς ἱστορίας τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, συλλογὴ πρώτη, «Μακεδονικά» 14 (1974) 86-105, ὅπου καὶ βιβλιογραφία. Ἡ μετακίνησις Μακεδόνων πρὸς ἄλλα διαμερίσματα τῆς χώρας εἶναι παλιότερο φαινόμενο. Βλ. Γεωργίου Χ. Χιονίδη, Ἡ σχέσις τῆς μακεδονικῆς Βεροίας πρὸς «τὰ Βέροια» τῆς Πελοποννήσου, «Πρακτικά Α' διεθνοῦς συνεδρίου πελοποννησιακῶν σπουδῶν», τόμ. 2ος, Ἀθῆναι 1976, σελ. 69-75, ὅπου καὶ σχετικὲς, βιβλιογραφικὲς, παραπομπές.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

325
X

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας